

פתרון הבחינה בתנ"ך, 2 יחידות לימוד - קיץ 2009

שאלונים: 137,001203

מוגש על-ידי: גליה סמו, חווה צדוק, דנית בר-אור

מורות לתנ"ך ברשת בתי הספר של יואל גבע

פרק ראשון – קטע שלא נלמד

על הנבחן לענות על שלוש שאלות: שאלה 1 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 2-4.

שאלה מספר 1

יש להביא ציטוט לכל אחד מהשלבים:

החטא של ישראל- פסוק 12: "ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה'" אן פסוק 12: "על כי עשו את הרע בעיני ה'".

העונש- פסוק 12: "ויחזק ה' את עגלון מלך מואב על ישראל" אן פסוק 13: "ויאסוף אליו את בני עמון ועמלק וילך וידך את ישראל" אן פסוק 14: "ויעבדו בני ישראל את עגלון מלך מואב".
זעקת העם לה'- "ויזעקו בני ישראל אל ה'".

היענות ה' לזעקת העם- פסוק 18: "ויקם ה' להם מושיע את אהוד בן גרא".

שקט בארץ- פסוק 30: "...ותשקוט הארץ שמונים שנה".

שאלה מספר 2

תכסיסים בהם משתמש אהוד בן גרא כשהוא בא להרוג את עגלון (על הנבחן לציין שלושה):

- פסוק 15: אהוד יוצר חרב עם להבים משני צידיה על מנת שיוכל להרוג את עגלון עם כל אחד מצידי החרב.
- פסוק 15: אהוד חוגר את חרבו מתחת למדיו על ירך ימינו על מנת שלא ימצאו אותה (וזאת כיוון שאהוד שמאלי, וייתכן ויחפשו את החרב על רגלו השנייה).
- פסוק 19: אהוד אומר לעגלון שיש לו דבר סוד לומר לו, על מנת שעגלון יוציא מעליו את כל השומרים ושאר עימו לבד.
- פסוק 21: אהוד שולף את חרבו בעזרת יד שמאל ועימה תקע את החרב בבטנו של עגלון.

שאלה מספר 3

שני הסברים לנצחון ישראל על מואב:

- ה' עזר לבני ישראל להביס את מואב: "... כי נתן ה' את אויביכם את מואב בידכם".

- העם לוכד את מעברות הירדן ולא נותן לאיש לעבור: "...וילכדו את מעברות הירדן למואב ולא יתנו לאיש לעבור".

שאלה מספר 4

תפקיד התקיעה בשופר בשופטים ג' 27 הוא לסמן לעם לרדת למלחמה אן להתאסף לקראת המלחמה. תפקיד התקיעה בשופר בשמ"ב ב' 28 הוא לגרום לעם להפסיק להלחם- יואב תוקע בשופר וכל פעם מפסיקים להלחם.

פרק שני – נושא הגג: "מלכים ונביאים"

על הנבחן לענות על שתי שאלות: על אחת מהשאלות 5-6, ועל אחת מהשאלות 7-8.
בכל אחת מהשאלות על הנבחן לענות על שניים מהסעיפים א-ג.

שאלה מספר 5

על הנבחן היה לענות על שניים מהסעיפים א'-ג'
 סעיף א'

(1) שני השלבים בתהליך קבלת ההחלטות הם:

- מחשבות ירבעם עם עצמו
- ירבעם מתייעץ לגבי הדברים.

(2) ירבעם חושש שאם העם ימשיך לעבוד את ה' בבית המקדש בירושלים, הוא יתאחד עם ממלכת יהודה ויקבל על עצמו את רחבעם כמלך, וכתוצאה מכך העם יהרוג את ירבעם: פסוק 27: "...ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני".

סעיף ב'

(1) על הנבחן היה לציין שניים מהשינויים הבאים:

- פסוק 21-28: "ויעש שני עגלי זהב"- ירבעם בונה שני עגלים מזהב ומציב אותם בבית אל ובדן כתחליף לבית המקדש.
- פסוק 31: "ויעש כהנים מקצות העם"- ירבעם ממנה כהנים מהעם, אשר אינם שיכים לשבת לוי.
- פסוק 32: "ויעש ירבעם חג בחודש השמיני"- ירבעם משנה את תאריך חג הסוכות מה-15 בחודש תשרי ל-15 בחודש חשוון.
- "ויעל על המזבח להקטיר"- ירבעם לקח לעצמו תפקידים פולחניים.

(2) על הנבחן היה לציין אחד מהדוגמאות הבאות למתיחת הביקורת של המחבר על מעשי ירבעם:

- פסוק 30: "ויהי הדבר הזה לחטאת"- המספר מציג את בניית העגלים כחטא.

- פסוק 33 : "אשר בדא מלבו"- המספר מציג את שינוי תאריך חג הסוכות כהמצאה של ירבעם.
- פסוק 31 : "ויעש כהנים מקצות העם"- המספר מדגיש כי בחירת הכהנים שלא משבט לוי היא בניגוד לחוק המקרא.
- שימוש בשורש "עשה" : "ויעש שני עגלים..." (פסוק 28), "ויעש כהנים..." (פסוק 31), "ויעש חג..." (פסוק 32)- באמצעות שורש זה מדגיש המחבר כי ירבעם פעל על דעת עצמו ללא הנחייה אלוהית.

סעיף ג'

דוגמאות לחזרה אל מסורת אבות :

- בחירה בערי בירה שאינן קשורות למסורת בית דוד אלא לאבות האומה : שכם נקשרת לאברהם וליעקב. פנואל נקשרת ליעקב (שם הוחלף שמו מיעקב לישראל).
 - בחירה במרכזים דתיים שקשורים למסורת אבות : דן נקראת על שם בנו של יעקב אבי האומה והיא נזכרת בסיפורי אברהם. בית אל נזכרת בסיפורי אברהם ובסיפורי יעקב.
- דוגמאות לחזרה למנהגים ואמונות מימי יציאת מצרים : בניית שני עגלים כשם שאהרון בנה עגל לה' במדבר.

שאלה מספר 6

על הנבחן היה לענות על שניים מהסעיפים א'-ג'

סעיף א'

(1) שני הטיעונים מהתחום המדיני צבאי :

- רבשקה טוען שהסתמכות על מצרים שתבוא ותסייע ליהודה כנגד אשור היא הסתמכות שווא- מצרים מדומה למשענת קנה רצוף, שאין ביכולתם לסייע, והיא אף מזיקה (פסוק 21).
 - רבשקה טוען שאין ליהודה צבא על מנת להילחם באשור, וגם אם אשור תתן ליהודה 2000 סוסים, אין להם פרשים להושיב עליהם (פסוק 23).
- (2) טיעונים מהנאום הלקוחים מהתחום הדתי (על הנבחן היה לציין טיעון אחד) :
- רבשקה טוען שאין לסמוך על ה' שיסייע ליהודה וזאת בגלל שחזקיהו השבית את כל מזבחות ה' והשאיר רק את מזבח ה' בירושלים (ריכוז פולחן), ולכן ה' כועס ולא יעזור ליהודה (פסוק 22).
 - רבשקה טוען שאשור נשלחה על ידי ה' להחריב ולכבוש את ירושלים (פסוק 25).

סעיף ב'

- שפת נאומו של רבשקה היא דרך לשכנע את העם להיכנע, שכן הוא מדבר יהודית / עברית, על מנת שהעם יבין את דבריו.

- הוא מתאר את מצבם הקשה בהווה : שורר רעב כבד בעיר [הוא מתארם כאוכלים ושותים את צואתם ושתנם], וזאת על מנת לשכנע אותם להיכנע.
- רבשקה משתמש בתיאורים מוגזמים על מנת לתאר את ארץ הגלות אליה יגלה את תושבי יהודה, על מנת לשכנע אותם להיכנע ולבוא עימו "ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו" (פסוק 32)
- משתמש בדימוי "ארץ כארצכם" (פסוק 32) על מנת להדגיש שארץ הגלות טובה כארץ ישראל.
- פירוט : דגן, תירוש, יצהר על מנת לפתותם להיכנע.
- רבשקה משתמש בפירוט מצבם הטוב של הגולים אם יכנעו, עד שיבוא להגלותם- יהנו מכל טוב הארץ עד לגלות : "וצאו אליו ואכלו איש גפנו ואיש תאנתו ושתו איש מי בורו" (פסוק 3).

סעיף ג'

- (1) ישעיהו מאשים את נערי מלך אשור בגידוף, כלומר בביזוי ה' בדבריהם.
- (2) בפסוקים 33-35 במלכים ב', י"ח, רבשקה טוען שאין אל של עם מסוים שהצליח להציל את עמו מיד אשור, ולפיכך אין כל סיכוי שה' יצליח להציל את יהודה מאשור. דבר זה מערער את כוחו של ה' ויש בו מן הזלזול והביזוי, ולכן ישעיהו מאשים את נערי אשור בביזוי ה'.

שאלה מספר 7

על הנבחן היה לענות על שניים מהסעיפים א'-ג'

סעיף א'

- בשמות כ"ב, 27 קיים אסור לקלל את אלוהים ומלך. נבות הואשם כי קלל אלוהים ומלך בהתאם לחוק : "ברך נבות אלוהים ומלך" (פסוק 13).
- בויקרא כ"ד, 15-16 נקבע כי אדם אשר יקלל את אלוהים, יוצא להרג בסקילה. נבות הוצא להורג בסקילה בהתאם לחוק : "ויסקלהו באבנים וימת" (פסוק 13).
- בדברים י"ז, 6 נקבע כי ניתן להוציא אדם להורג ע"פ עדותם של שנים- שלושה עדים, ולא ע"פ עד אחד בלבד. במשפטו של נבות העידו נגדו שני עדים בהתאם לחוק : "וישבו נגדו ויעדהו אַנְשֵׁי הַבְּלִיעַל..." (פסוק 13).

סעיף ב'

- (1) אליהו מאשים את אחאב בכך שרצח את נבות ואף ירש את נחלתו- כרמו. משמעות הביטוי "הרצחת וגם ירשת" בימינו היא כפולה : הוספת חטא על פשע אַן גרימת נזק שאינך נענש עליה, אלא להיפך- יוצא נשכר ממנה.
- (2) עונשו של אחאב הוא מוות : במקום שבו לקחו הכלבים את דמו של נבות, הם ילקקו גם את דמו של אחאב- מידה כנגד מידה וגמול אישי.

סעיף ג'

- (1) בעוד שבפסוק 19 הובטח לאחאב כי ימות, גמול אישי בפסוק 29 נאמר שהאסון לא יבוא בימי אחאב אלא בימי בנו- גמול לדורות.
- (2) השינוי בגמול שהובטח לאחאב נובע מכך שאחאב חזר בתשובה ונכנע בפני ה'.

שאלה מספר 8

על הנבחן היה לענות על שניים מהסעיפים א'-ג'

סעיף א'

שתי המטאפורות בפסוקים 2-3 הן :

- בפסוק 2 עם ישראל מדומה לכלה בעת נישואיה (בעלה הוא ה').
- בפסוק 3 עם ישראל מדומה לתבואה הראשונה שצומחת, המוקדשת לה', ואכילתה נאסרת. היחס של ה' לעם ישראל, כפי שבא לידי ביטוי בשתי מטאפורות אלה הוא יחס של קרבה. ה' העדיף ובחר את עם ישראל, ישראל הוא עם נבחר ולפיכך ה' אוהב אותו ויגן עליו מפני אויביו (יעניש את אויביו).

סעיף ב'

מעשי החסד של ה' כלפי עמו (על הנבחן היה לציין שניים)

- הוציא אותם מארץ מצרים : "המעלה אותנו מארץ מצרים" (פסוק 6).
- הובלת העם במדבר (במשך 40 שנה) : "המוליך אותנו במדבר... ולא ישב אדם שם" (פסוק 6)- העם זכה לתמיכה ולהצלה מול תנאי המדבר הקשים.
- קבלת ארץ ישראל, ארץ פוריה וטובה : "ואביא אותכם אל ארץ הכרמל" (פסוק 7). דוגמאות לכפיות טובה של העם (על הנבחן היה לציין שתי דוגמאות) :
- העם עזב את ה' ועבד עבודה זרה : "...כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל..." (פסוק 5).
- העם לא חיפש את ה' ולא ביקש את קרבתו למרות עזרתו להם בתקופת הנדודים במדבר : "ולא אמרו איה ה'..." (פסוק 6).
- העם טמא את ארץ ישראל, אדמתו של ה' בעבודה זרה : "ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה" (פסוק 7).
- ראשי העם לא דאגו לקיים את מצוות ה' וללימוד העם את מצוות ה' ואף הסיתו לעבודה זרה : "הכוהנים לא אמרו איה ה'... והכוהנים פשעו בי והנביאים נבאו בבעל" (פסוק 8).

סעיף ג'

הניגודים בדברי ה' (על הנבחן היה לציין שני ניגודים) :

- ה' טוען שאין כל עם אחר שהחליף את אלוהיו באל אחר (על אף שאלוהיו אינו אמיתי) ואילו בניגוד לכך עם ישראל החליף את אלוהים באל אחר (על אף שהוא האל האמיתי).
- ה' הוא מקור מים חיים- מחייה, מועיל ומסייע ובניגוד לכך אלילים אחרים מדומים לבארות סדוקים, שלא מסוגלים לאגור בתוכם את המים (והמים מחלחלים לאדמה) ואין ביכולתם לסייע ולעזור אן "לא יועיל" (פסוק 11).
- השמים סוערים- כלומר יש סערה (המלווה בדרך כלל בגשם) ובניגוד למצב בדרך כלל יש יובש, בצורת- אין גשם. סערות יבשות בלבד.

פרק שלישי – נושא החובה: "עלילות הראשית"

על הנבחן לענות על אחת מהשאלות 9-10.

שאלה מספר 9

סעיף א'

היסוד המיתולוגי בישעיה הוא התנין (ורבה). בקטע זה ה' מתואר כמי שנלחם בתנין וניצח אותו "את היא המחצבת רהב מחולל תנין (פסוק 9). אזכור המיתוס הוא לפאר את כוחו של ה' אן: מטרת הקטע היא לגרום לה' לפעול למען עמו ולהפגין את כוחו כפי שעשה במלחמה שקדמה לבריאת העולם. היסוד המיתולוגי בתהילים הוא המים. בקטע זה ה' מתואר כמי שנאבק במים, גוער בהם ושם להם גבול כדי שלא ישוּבו להציף את העולם "מן גערתך ינוסון" (פסוק 7), "גבול שמת... בל ישובון לכסות הארץ" (פסוק 9). מטרת אזכור המיתוס היא לפאר את כוחו של ה'. אן: בקטע זה ה' מתואר כמי שנותן פקודה למים והמים נשמעים לצו ה' וזורמים למקום שה' יצר עבורם מבלי להאבק בו "מן גערתך ינוסון... יעלו הרים ורדו בקעות אל מקום זה יסדת להם" (פסוק 7-8) מטרת איזכור המיתוס היא לצאת נגדו ולבטלו.

סעיף ב'

לכל פרט ופרט שברא אלוהים יש מטרה המשרתת את הבריאות האחרות של אלוהים. (על הנבחן היה לציין שלוש מהדוגמאות הבאות):

- "ישקו כל חיתו שדי.." (פסוק 11)- בע"ח התלויים במים, ובהם הם מרוויים את צמאונם.
- "עליהם עוף השמיים ישכון.." (פסוק 12)- הציפורים מקננות בין העצים.
- "משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ" (פסוק 13)- הארץ שובעת כתוצאה מהמים המשקים אותה.
- "מצמיח חציר לבהמה.." (פסוק 14)- הבהמה תלויה בעשב ממנו היא מתקיימת.
- "להוציא לחם מהארץ" (פסוק 14)- האדם תלוי בעבודת הבהמה העוזרת לו להוציא לחם מהארץ.

- "ישבעו עצי ה'..." (פסוק 16) - העצים תלויים במים המשקים אותם.
- "הרים גבוהים ליעלים סלעים מחסה לשפנים" (פסוק 18) - בע"ח תלויים במקומות שה' ברא לשם מחייתם.

שאלה מספר 10

סעיף א'

בבראשית א, 28 הברכות לאדם הן: להתרבות ולמלא את העולם ולשלוט על בע"ח.

סעיף ב'

- (1) הברכה החוזרת בשני הקטעים היא: הצורך להתרבות ולמלא את העולם. היה צורך בחזרה על ברכה זו, מכיוון שהברכה ניתנה לאדם הראשון, ולאחר המבול נוח ובניו הם במעמד האדם הראשון, שכן שאר האנושות הושמדה. או: לאחר המבול יש צורך להגדיר מחדש את תפקידו של האדם בעולם.
- תשובה אפשרית נוספת: שליטה על בע"ח. הצורך לחזור על ברכה זו נובע מהשינוי הנרמז במניע לשליטת האדם בבע"ח בעקבות אופיו האלים של האדם: בפרק א' השליטה על בע"ח היתה מתוקף בריאת האדם בצלם ה', ואילו בפרק ט' השליטה תהיה מתוקף הטלת פחד על בע"ח. או: לאחר המבול היה צורך להגדיר מחדש את ייעודו של האדם בעולם.
- (2) שתי הרחבות של פרק ט על פרק א הן:
- בפרק ט' ניתן היתר לאכול בשר בע"ח בנוסף לצמחיה (המוזכרת בפרק א), וכן ניתן איסור לאכול בשר בע"ח עם דם.
 - בפרק א לא נאמר מפורשות מדוע ישלוט האדם על בע"ח, ואילו בפרק ט ה' מדגיש כי המניע לשליטה זו יהיה בשל הטלת פחד של האדם על בע"ח.

פרק רביעי – נושאי הבחירה

בפרק זה חמישה נושאים, ובכל נושא שתי שאלות. על הנבחן לבחור בשלושת הנושאים שלמד, ולענות על שאלה אחת בכל נושא.

נושא בחירה: "חורבן גלות וגאולה"

שאלה מספר 11

סעיף א'

קיבוץ הגלויות בישיבתו מ' 11 מתואר על דרך המטאפורה: ה' יאסוף את עם ישראל וינחה אותם אל ארצם כמו רועה צאן רחמן שמטפל בצאנו ודואג לכבשים החלשות והרכות.

קיבוץ הגלויות המתואר ביחזקאל ל"ז 21 : ה' מכריז שיאסוף את עם ישראל מבין הגויים וישיבם לאדמתם.

סעיף ב'

(1) השינויים שיחולו בטבע (יש לציין ולהסביר שניים):

- המקומות הנמוכים יגבהו
- המקומות הגבוהים יונמכו
- המקומות המפותלים יתישרו

הגורם לכל השינויים : ה' ("כי פי ה' דיבר").

(2) דברים שיתרחשו בעתידו של עם ישראל (יש לציין ולהסביר שלושה):

- מלך מבית דוד ימלוך על עם ישראל כולו
- העם ילך בדרכי ה' וישמור מצוותיו
- עם ישראל יישב בארץ ישראל לנצח
- תיכרת ברית עולם בין ה' לעם ישראל
- העם יתרבה
- ייבנה מקדש שיעמוד לנצח.

שאלה מספר 12

סעיף א'

בישעיה ס"ב הגויים יראו את כבודה ואת צדקתה של ירושלים. בתהילים קכ"ו הגויים ישתאו ויתפלאו כשיראו את מעשי הנפלאות שיעשה ה' לישראל.

סעיף ב'

(1) התקופה הראשונה : הווה. ירושלים עזובה ושוממה. נאמר "לא ייאמר לך עוד עזובה", משמע שכרגע היא עזובה.

התקופה השנייה : עתיד. ירושלים תהיה מפוארת, תושביה יעבדו את אדמתה ויישבו עליה, הם יהיו בעלי האדמה, היא תיקרא "חפציבה" להראות שה' חפץ בה : "כי לך ייקרא חפציבה ולא רצך בעולה".

(2) הרעיון המרכזי במזמור : שמחת השבים ארצה, או : שמחת האנשים הרואים כיצד ציון שבה למצבה המפואר בעבר. "רינה" היא מילה נרדפת לשמחה, כלומר היא מתארת את שמחת בני העם, והשורש ש-ו-ב מציין את פעולת השיבה ארצה או את השיבה למצב המפואר של ציון בעבר.

שאלה מספר 13

סעיף א'

(1) האנשים שמוזכיר איוב :

- שכיר- שכיר הוא פועל יומי, שמצפה לקבל את משכורתו בסוף יום העבודה.
- עבד- העבד מצפה לרגעי המנוחה בצל מן העבודה הקשה בשדה.

(2) מצבו של איוב רע ממצבם של אנשים אלה בשני עניינים :

- השכיר מצפה למשכורתו ואכן מקבל אותה בסוף יום העבודה. לאיוב אין תקווה לקבל משהו טוב בסוף היום או בכלל : "לילות עמל מינו ליי"; "יימי...ויכלו באפס תקווה".
- העבד זוכה למנוחה בצל, לאיוב אין מנוחה כלל : "לילות עמל מינו ליי"; "אם שכבתי ואמרתי מתי אקום".

סעיף ב'

(1)

- פס' 16 : "חדל ממני כי הבל ימיי" – איוב טוען שאלוהים חייב להניח לו, להפסיק להתייחס אליו בנוקשות כיוון שחיינו חולפים מהר ואלוהים צריך לאפשר לו לחיות בשלווה את מעט השנים שנותרו לו.
- פס' 20 : "חטאתי מה אפעל לך נוצר האדם" – אפילו אם חטאתי, טוען איוב, אסור לאלוהים להתייחס אליי בנוקשות או בחומרה כיוון שמה הנזק שאני יכול לגרום לו בחטאי? איני יכול להתמודד מולו כאויב שלו ולכן אני צריך לקבל ממנו יחס מקל.

(2) טענתו של איוב חמורה יותר בפרק ט כי :

- בפרק ז יש לו עדיין רצון לחיות, בפרק ט הוא מבקש למות ("אמאס בחייה").
- בפרק ז הוא מצפה עדיין שאלוהים ישפוט אותו בצדק, בפרק ט הוא טוען שאלוהים אינו שופט בצדק ("תם ורשע הוא מכלה").

שאלה מספר 14

סעיף א'

(1) שתי העמדות המנוגדות כלפי החוכמה : האחת, לחוכמה יש יתרון על הטיפשות, לחכם יש יתרון על הטיפש ("יש יתרון לחכמה מן הסכלות"). השנייה, אין לחכמה יתרון על הטיפשות : לחכם ולטיפש צפוי אותו סוף : המוות. ("מקרה אחד יקרה את כולם").

(2) פסוק 9 תומך בעמדה הראשונה : החכמה נתנה לו אפשרות להתעשר ("אף חכמתי עמדה ליי"), משמע היא הועילה לו.

סעיף ב'

על פי טענה זו, המסר בפסוק זה הפוך לתורת הגמול המקובלת. קוהלת טוען בפסוק זה שאין צדק, אין משפט אלוהי, אין גמול על פי מעשי האדם. מי שטוב לפני אלוהים, הוא מי שמוצא חן בעיני האל והוא אינו בהכרח צדיק, והוא זוכה מהאל לחוכמה ולשמחה. מי ש"חוטא", כלומר מי שהאל מתנהג אליו

כאילו היה חוטא והוא אינו בהכרח רשע באמת, נידון על ידי האל לעבוד קשה ולצבור רכוש וכסף, "לאסוף ולכנוס". אחר כך לוקח האל את הרכוש ואת הכסף מידי מי שעבד למענו, ונותנו למי ש"טוב" בעיניו, למי שמוצא חן בעיני האל. מכאן ברור למה קוהלת מכנה מצב זה: "הַבֵּל וְרָעוּת רוּחַ". לכן קוהלת ממליץ לאדם: אל תתאמץ יותר מדי, תתרכז בליהנות מהחיים. אם כי "גם זו מיד האלוהים היא" כלומר גם היכולת ליהנות מהחיים היא דבר שאלוהים קבע עבורך מראש.

נושא בחירה: "חיי הפרט והכלל בראי השירה"

שאלה מספר 15

סעיף א'

- (1) בנות ירושלים הן חברותיה של הנערה, או קהל המשמש לה אוזן קשבת לדבריה. בשיר השירים הן בדרך כלל מאזינות לתלונותיה ותיאוריה של הנערה.
 - (2) דברי ההשבעה של הרעיה- "השבעתי אתכן בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". הנערה משביעה את בנות ירושלים בהי' (צבאות, אילות השדה- כינויים להי') או בחיות המסמלות אהבה (כגון צבי ואיילה).
- נושא השבועה: לא להעיר אותה מחלומה, בו היא חולמת עליה ועל אהובה.
- אנ: משביעה אותן לא להאיץ בזוג האוהבים, כיוון שהם ינהלו את מעשה האהבה בזמן ובקצב שלהן.
- תתקבלנה תשובות נוספות.

סעיף ב'

דוגמאות:

- "כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. בצילו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי" (בי' 3). הדוד נמשל לעץ תפוח- כשם שעץ זה עדיף על עצים אחרים, שכן יש לו פרי מתוק וטעים לעומת עצי היער האחרים שהם עצי סרק, כך הדוד נעים לאהובתו, מעשה האהבה שלו נעים לה והוא עדיף בעיניה על כל הבחורים האחרים. הוא גם נותן לה תחושת הגנה.
- "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני." (בי' 5)- התפוח נחשב לפרי המחזק אוהבים, לפרי תאוה, לסמל אהבה, ולכן הדוברת מבקשת לחזקה בתפוחים בגלל חולשתה.

שאלה מספר 16

סעיף א'

עצותיו של קוהלת בפסוקים 8-10:

- אדם צריך לשמוח כל ימי חייו.
- אדם צריך לזכור שיבואו ימי המוות, ושהם יהיו רבים.

- אדם צריך לשמוח בילדותו ובבחרותו.
- אדם צריך לעשות כל מה שברצונו לעשות, כל מה שענינו רואות.
- אדם צריך להשתדל לא לכעוס ולא לחשוב מחשבות רעות.

ההסתייגות בפסוק 9 :

"ודע כי על כל אלה יביאך האלוהים במשפט" - דע כי כל הנאה ושמחה צריכה להיות במידה ולא להגזים בהנאה, בהשתוללות ובפריצת המסגרות.

סעיף ב'

שלוש דוגמאות הממחישות את ימי הרעה (ימי הזקנה) :

- "ביום שיזועו שומרי הבית" (פסוק 3) - הידיים מפסיקות לתפקד ולשמור על הגוף.
- "והתעוותו אנשי החיל" (פסוק 3) - הרגליים רועדות ואינן מסוגלות להחזיק את הגוף.
- "ובטלו הטוחנות כי מעטו" (פסוק 3) - השיניים מתמעטות.
- "וחשכו הרואות בארובות" (פסוק 3) - הראיה נחלשת.
- "וסוגרו דלתיים בשוק בשפל קול הטחנה" (פסוק 4) - השפתיים קפוצות בהעדר שיניים, הקול נחלש.
- "ויקום לקול הציפור" (פסוק 4) - הזקנים קמים מוקדם בבוקר, אין להם שינה.
- "וישחו כל בנות השיר" (פסוק 4) - השמיעה נחלשת.
- "גם מגבוה יראו וחתחתים בדרך" (פסוק 5) - הזקן פוחד מקשיים בדרך, דרך מפותלת או קשה להליכה.
- "וינץ השקד" (פסוק 5) - שער ראשו של הזקן מלבין.
- "ויסתבל החגב" (פסוק 5) - גבו של הזקן הופך כפוף.
- "ותפר האביונה" (פסוק 5) - כשם שצמח הצלף מתפרק לאחור הבשלתו, כך גופו של הזקן מתפרק לעת זקנה.

נושא בחירה: "חוק וחברה במקרא"

שאלה מספר 17

סעיף א'

- (1) צווים מויקרא י"ט, הדומים בתוכנם לעשרת הדיברות (על הנבחן היה לציין שלושה) :
- "איש אימו ואביו תראו" מקביל ל-"כבד את אביך ואת אימך".
 - "וואת שבתותי תשמורו" מקביל ל-"שמור את יום השבת לקדשו".

- "אל תפנו אל האלילים" מקביל ל-"לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני".
- "ואלוהי מסכה לא תעשו לכם" מקביל ל-"לא תעשה לך פסל וכל תמונה".
- "לא תגנובו" מקביל ל-"לא תגנובו".
- "לא תשקרו איש בעמיתו" מקביל ל-"לא תענה ברעך עד שקר".
- "ולא תשבעו בשמי לשקר" מקביל ל-"לא תישא את שם ה' אלוהיך לשווא".
- "לא תעמוד על דם רעך" מקביל ל-"לא תרצח".
- תתקבלנה תשובות מנומקות נוספות.

(2) חזרה על הביטויים "אני ה'" ו-"אני אלוהיכם" באה להדגיש שעל עם ישראל לקיים מצוות אלה מפני שה' הוא שקבע אותם ולכן הם בגדר חובה. או כדי להראות שה' הוא מקור החוק. הסיבה לחזרה זו דווקא בציוויים מסוימים היא כדי להדגיש שה' הוא מקור החוק, ולכן עליהם לקיים את מצוות המוסר ומצוות הפולחן- שני סוגי המצוות מה' או מדובר במצוות שבית הדין לא שופט בהם, כגון "לא לקלל חירש" או "לא תלך רכיל בעמך" ועדיין ה' שופט.

סעיף ב'

לפי רמב"ם, כל אדם שיכול להציל אדם אחר ולא הציל אותו עובר על מצוות "לא תעמוד על דם רעך". כמו כן, אדם שרואה את חברו טובע ויכול להציל אותו או לשלם לאנשים אחרים על מנת שיצילו אותו ולא עושה זאת, עובר גם הוא על מצווה זו.

שאלה מספר 18

סעיף א'

- (1) בפסוק 2 מורה החוק לבטל את החובות בשנת שמיטה. הוראה זו מסייעת לשכבות החלשות, מכיוון שבשנת שמיטה אין אפשרות לעבד את הקרקע, ולפיכך אין אפשרות לשלם חובות בשנה זו.
- (2) על הנבחן היה לציין שתיים מהראיות לפיהן הכתוב מנסה לשכנע את העם לקיים את החוק:
 - "כי לא יהיה בך אביון" (פסוק 4)- מובטח גמול כי לא יהיו יותר עניים בארץ.
 - "כי ברך יברכך ה' בארץ..." (פסוק 6/4)- ה' יברך את העם באם יקיימו את החוק.
 - "והעבטת גויים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגויים רבים..." (פסוק 6)- מובטחת לעם שליטה כלכלית על עמים אחרים.

סעיף ב'

- (1) הקושי בפסוק 9 בדברים ט"ו הוא שלקראת שנת שמיטה העשירים לא ילכו כספים לעניים מחשש שיאבדו את כספם, והוא לא יושב להם בחזרה לפי החוק בפסוקים 1-6 המבטל את החובות בשנה זו.
- (2) תקנת הפרוזבול מאפשר למלווה להמשיך ולגבות את החוב גם בשנת שמיטה, כאשר בשנה הזו הכספים מועברים דרך בית הדין, משום שחובות לבית הדין אינם מתבטלים לעולם.

המטרות של תקנה זו הן:

- לעזור לעניים בכך שהעשירים ימשיכו להלוות להם גם לקראת שנת השמיטה.
- לעזור לעשירים כך שכספם יושב להם במלואו.

נושא בחירה: "המאבק לחברה מוסרית – ערך מרכזי בנבואה"

שאלה מספר 19

סעיף א'

עליונות המוסר על הפולחן בישעיהו א' 17-10:

- ה' אינו מעוניין בקורבנות (כל ציטוט מפסוקים 11,12,13,14 - יתקבל) או בהתכנסויות במקדש בימי חג ושבטון.
- ה' אינו מעוניין בתפילת העם- "ובפרשיכם כפיכם אעלים עיני מכם..." (פסוק 15).
- ה' מבקש התנהגות מוסרית (כל ציטוט מפסוק 16,17 - יתקבל).

עליונות המוסר על הפולחן בירמיהו ז' 15-1:

- "דברי השקר היכל ה' היכל ה'..." (פסוק 4)- מי שסבור שהקורבנות המוקרבים במקדש מכפרים על כל העוונות- טועה.
- "היטיב תיטיבו את דרכיכם ואת מעלליכם אם עשו תעשו משפט..." (פסוק 5)- ירמיהו מטיף לעם להתנהג בצורה מוסרית.
- "גר יתום ואלמנה לא תעשוקו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה ואחרי אלוהים אחרים לא תלכו" (פסוק 6)- קיום המצוות המוסריות קודם לקיום המצוות הדתיות. אז: פסוק 9 עם אותו הסבר.
- פסוק 10- העם בא לבית המקדש (מצווה פולחנית) וסבור שיוכל להינצל מעברות מוסריות, אך הנביא מבהיר שלא יוכלו להינצל.

סעיף ב'

(1) הנביא קורא למנהיגי הציבור "קציני סדום" ולעם כולו "עם עמורה". סדום ועמורה נחשבו במקרא לערים שנעשו בהן פשעים מוסריים חמורים במיוחד. ולכן באמצעות כינויים אלה הנביא מותח ביקורת על התנהגותו של העם וקובע שחטאיו חמורים במיוחד, לאור השמדתן של ערים אלה- הנביא רומז גם לגורל הצפוי לתושבי ירושלים.

(2) האירועים הם:

- חורבן שילה- זהו תקדים: כשם שתושבי שילה חטאו לה' ונענשו בחורבן כך יקרה גם בירושלים.
- גלות ישראל לאשור- כשם שתושבי ממלכת ישראל חטאו לה' וגלו, כך יוגלו גם תושבי ממלכת יהודה.

שאלה מספר 20

סעיף א'

- (1) הנביא מאשים את הרועים בכך שהם דואגים לעצמם, ולא מבצעים את תפקידם כאשר אינם דואגים לצאן.
- (2)
- "את החלב תאכלו" - הרועים מנצלים את הצאן ואוכלים את הבשר השמן והמובחר שלו, ובכך דואגים לעצמם.
 - "וואת הצמר תלבשו" - הרועים לובשים את הצמר של הצאן, ובכך דואגים לרווחתם האישית תוך כדי ניצול הצאן.
 - "הבריאה תזבחו" - הרועים מקריבים את הצאן המובחר, ובכך דואגים לעצמם ולא לצאן.

סעיף ב'

הדימויים העוסקים באכילה הם:

יחזקאל כ"ב-

- "כארי שואג טרף טרף" - המנהיגים מדומים לאריות טורפים, ובכך מעצים הנביא את העובדה שהם הורגים בעם.
 - "שריה בקרבה כזאבים טורפי טרף" - השרים מדומים לזאבים טורפים, ובכך מעצים הנביא את העובדה שהם רוצחים את העם לשם בצע כסף.
- יחזקאל ל"ד - (על הנבחן היה לציין אחד)
- "את החלב תאכלו" (פסוק 3) - הרועים אוכלים את השומן של הצאן, כלומר המנהיגים מנצלים את העם לשם רווחתם האישית.
 - "ותפוצינה מבלי רועה ותהיינה לאכלה לכל חית השדה" (פסוק 5) או פסוק 8 - הצאן, ללא רועה, התפזר ונטרף על ידי חיות השדה, כלומר המנהיגים הפקירו את העם, אשר כתוצאה מכך ניתן בידי אויביו.